

ואת "אהל מועד": זה טומאה שבהיכל: ואת ה"מזבח" במשמעו, על מי שעבד בטומאה במזבח בלא חיוב מקדש, כגון נטמא במקדש, ועבד בלא שהייה, דאין כאן טומאת מקדש,

דהיכא דנטמא בעזרה קיימא לן בשבועות הלכה למשה מסיני דלא מחייב עד שישהה כדי השתחוואה, [לשון רש"י חולין קלא ב, וראה בהערה (292)].

כיון דכבר נתחייב בנכנס לעזרה ולהיכל בטומאה!?

ובשיח יצחק כתב על זה: משכחת לה שנכנס שלא דרך עזרה והיכל אלא דרך פתחים אחרים; [ראה שבועות יז ב "טמא שנכנס דרך גגין להיכל, פטור, שנאמר: ואל המקדש לא תבא, דרך ביאה אסרה תורה"].

ועוד תירץ: איצטריך שאפילו על טומאה לפני ולפנים נמי מתכפר, וכן כתב הרש"ש.

292. א. ברש"י כאן כתב: "על טומאה שאירעה לאדם במזבח, ושהה כדי השתחויה, שזהו שיעור טומאה למי שנטמא בעזרה"; וטעות סופר הוא, וצריך לומר: ולא שהה כדי השתחויה, גבורת ארי.

והוסיף לבאר בגבורת ארי: דקשיא ליה לרש"י, למה פירט קרא למזבח בפני עצמו, דאי מיירי במזבח הפנימי בכלל היכל הוא, ואי בחיצון, בכלל עזרות הוא.

דבשלמא עזרות והיכל וקדשי קדשים כל אחד אלים קדושתיה מחבירו דבעזרה רשות לכל אדם טהור ליכנס בו, ובהיכל אין רשאין אלא כהנים ולצורך עבודה דווקא, ולקדשי קדשים אין רשאי ליכנס אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת עבודת פנים וסלקא דעתך אמינא דאינו מכפר אלא על הקל לחוד או על החמור לחוד ולא על הקל מגזירת הכתוב, מידי דהוה אשאר עבירות קלות קא משמע לן דמכפר על החמור ועל הקל. אבל מזבח, הרי ממה נפשך או בכלל היכל הוא או בכלל עזרה הוא, לפיכך פירש רש"י דמיירי מעבודה דליכא כרת ומכל מקום איסור כרת דטומאה ליכא, דמיירי בנטמא בפנים [וזהו

שכתב רש"י: שאירעה לאדם במזבח], דבעי שהייה, ולא שהה כדי השתחוואה, דמשום טומאה בעזרה ליכא ומשום מזבח דטמא שעבד איכא, ראה שם.

ועדיין לא נתבאר, מה בכך שהוא צריך כפרה משום כניסתו לעזרה, אבל אי לאו שהכתוב אומר "ואת המזבח", לא הוה ידענא שהוא מכפר גם על עוון עבודה במזבח בטומאה, שהוא איסור אחר!?

ב. מלשון רש"י שכתב: "בעזרה" ומסתימת לשונו משמע דמכפר אף על עבודה במזבח החיצון; אבל בשבועות יג ב כתב: "מזבח: מזבח הזהב, אם הקטיר קטורת בטומאה ובשהייה"; [וראה רש"ש שם ציין לחולין, דפירש רש"י "בלא שהייה"].

ובמנחות צב א [מכת"י]: "שמכפרים על טומאה שנגע במזבח".

ג. בתוספות ישנים ותוהרא"ש תמהו על פירוש רש"י: אם שימש בטומאה, הרי טמא ששימש אינו מתכפר, שהרי אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו, ולא על כהנים המשמשים בטומאה; ואי שהה על המזבח כדי השתחוואה, "הך לא שייך למזבח אלא לטומאת היכל"!?.

והריטב"א כתב: "ואם בששהה על המזבח כדי השתחוואה, לא שייך זה אלא בהיכל [צריך לומר: להיכל, וראה הערות שם] שהוא מקום השתחוואה".

ובתוספות ד"ה וכפר, כתבו דיש ליישב פירוש רש"י על עבודה בטומאה; ובסוף פרק קמא דשבועות דחוהו, דאינו מכפר על טמא ששימש.